

ФІНАНСОВО – КРЕДИТНА ПОЛІТИКА

УДК 658.115

Дехтяр Н.А.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів
Боярко І.М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів
Дейнека О.В.,
старший викладач кафедри фінансів
«ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ

Постановка проблеми. Одним завданням держави в сучасних умовах є забезпечення ефективного розвитку державного сектора економіки, якісні та кількісні показники функціонування якого становлять основу економічної політики, спрямованої на створення сприятливих умов для розвитку суспільного виробництва, забезпечення безперервності відтворювального процесу, досягнення соціальних стандартів якості життя та належного виконання суспільно значимих функцій регулювання соціально-економічних процесів. Разом з тим виконання цим сегментом національної економіки притаманних йому функцій пов'язане, в першу чергу, з процесом формування та використання фінансових ресурсів країни, що дозволяє стверджувати, що головною передумовою соціально-економічного розвитку в країні є ефективність фінансів державного сектора економіки. Цим зумовлено посилення наукового інтересу до вивчення проблеми оцінки рівня ефективності функціонування фінансів державного сектора економіки, що передбачає дослідження категоріального апарату, пошук відповідної системи показників, розробку методів інтегрального узагальнення соціальних, економічних, фінансових, бюджетних та інших ефектів діяльності державного сектора та критеріїв оцінки якості його функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Суттєвий внесок у дослідження та розвиток сутності категорії «ефективність» зробили такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як: М. Альберт, С. Брю, Л. Дістергефт, Е. Долан, К. Макконнелл, М. Мескон, Д. Рікардо, Р. Сайфулін, Д. Хан, А. Шеремет, В. Андрійчук, Г. Башнянин, С. Мочерний, Г. Новосьолова В. Осипов та інші. Але, при всій значущості їх наукових праць, питання щодо сутності ефективності фінансів державного сектора економіки на сьогоднішній день залишається не розкритим. Тому, на нашу думку, потребує детального дослідження комплекс питань, пов'язаних як з визначенням сутності зазначеного поняття, так і виділенням основних чинників його формування.

Постановка завдання. Метою статі є визначення сутності ефективності фінансів державного сектора економіки та дослідження факторів, що її формують.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для правильного розуміння сутності поняття «ефективності фінансів державного сектора економіки», насамперед, доцільно визначитися із змістом самого терміну «ефективність». Слід зазначити, що на думку більшості науковців він є однією з найскладніших категорій сучасної економічної науки [7]

В ретроспективному плані категорія «ефективність» має тривалу та складну історію становлення, що зумовило відсутність однозначної позиції щодо трактування її сутності в даний час. Плюралізм наукових поглядів і нечіткість визначення категорії ефективності часто призводить до ототожнення її з іншими економічними поняттями.

Прийнято вважати, що термін «ефективність» ввели до наукового вжитку представники класичної політекономії (В. Петті, Ф. Кене), які використовували його не як самостійне економічне поняття, а вживали у значенні результативності для оцінювання урядових та приватних заходів з позиції сприяння покращення економічного життя. Отже, починаючи від свого виникнення, термін «ефективність» використовувався винятково по відношенню до дій держави як головного суб'єкта управління.

Статус самостійної економічної категорії поняття «ефективність» набуває в роботах Д. Рікардо, який при обґрунтування доцільності використання капіталу застосовував зазначений термін в контексті величини отриманого результату у розрахунку на одиницю здійснених витрат. Саме така позиція набула розповсюдження в сучасних поглядах на сутність поняття «ефективність», згідно з якими воно, як правило, використовується як показник оцінки наслідків проведених дій.

Аналіз існуючих підходів щодо трактування сутності поняття «ефективність» [4, 6] дозволяє зробити висновок, що в науковому вжитку чітко виділяються три підходи:

- ототожнення з результативністю (теоретико-сутнісний);
- ототожнення з оціночним показником (методологічний);
- ототожнення з досягненням цілей (цільовий);
- системний (поєднання різних позицій).

Теоретиками економічної науки переважно застосовується теоретико-сутнісний підхід щодо трактування змісту категорії «ефективність», який передбачає її розгляд з позиції результативності діяльності (табл. 1). При цьому лексичну основу такого підходу становить використання прямого перекладу латинських слів „*efficere*” (принести користь) і „*efficientia*” – результативність.

Таблиця 1

Теоретико-сутнісний підхід до трактування сутності поняття «ефективність»

Автор	Визначення поняття
К. Макконнелл, С. Брю	як категорію, яка характеризує зв'язок між кількістю одиниць рідкісних ресурсів, що використовуються в процесі виробництва, та отриманими результатами
М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі	внутрішня ефективність, економічність, яка оцінює найкраще використання ресурсів
В. Осипов	це комплексна оцінка кінцевих результатів використання необігових і обігових активів, трудових і фінансових ресурсів та нематеріальних активів за певний період часу
Г. Башнянин, В. Іфтемічук	це здатність приносити ефект, робити дію
А. Шеремет, Р. Сайфулін	складна категорія, що характеризується результативністю роботи підприємства і рентабельністю його капіталу, ресурсів або продукції
Ю. Перевалов, І. Гімаді, В. Добродей	неоднорідне поняття, що слід розглядати в двох аспектах: 1) результативність, 2) економічність
П. Друкер	наслідок того, що «правильно створюються необхідні речі»

Складено авторами

На нашу думку, ці два поняття – ефективність та результативність, – є взаємопов'язаними явищами, що свідчать про якість виконання певної діяльності або функціонування певного об'єкта, але вони не можуть ототожнюватися, оскільки передбачають різний рівень досягнення результату. При цьому результативність є більш загальним поняттям, яке може використовуватися для позначення наслідків як ефективної, так і неефективної діяльності.

Ця теза знаходить підтвердження в сучасних міжнародних стандартах управління, зокрема, в ISO: 9000:2000 [7], згідно з яким ефективність розглядається як співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами, а результативність характеризується ступенем реалізації запланованої діяльності і досягненням запланованих результатів.

В окремих випадках результативність слід розглядати лише з позиції досягнення певного результату без врахування рівня його відповідності цільовим показникам.

Все це зумовлює доцільність виділення методологічного та цільового підходів щодо трактування сутності поняття «ефективність». Вихідним положенням цих підходів є визнання факту обмеженості наявних у суспільстві ресурсів. Відповідно, ефективною може бути названа тільки та діяльність, що забезпечує реалізацію поставлених цілей з мінімальними затратами ресурсів, або яка дозволяє отримати максимальний ефект при наявних ресурсах.

У методологічному плані для визначення показника оцінки наслідків будь-якої діяльності термін ефективність завжди розглядається в зв'язку з отриманням певного ефекту (табл. 2). При цьому етимологічно поняття «ефект» та «ефективність» походять від латинського *effectus*, що в перекладі означає «виконання», «дія», «тобто характеризує результат та наслідок відповідних дій».

Розмежування понять «ефект» і «ефективність» побудовано на врахуванні зусиль, необхідних для досягнення відповідного результату діяльності. Так, ефект є уособленням самого результату, що характеризується абсолютним об'ємним показником. Ефективність є відносним вимірником результативності на основні зіставлення результатів діяльності із здійсненими зусиллями для їх досягнення.

Таблиця 2

Методологічний підхід до трактування сутності поняття «ефективність»

Автор	Визначення поняття
В. Ковальов	відносний показник, що співвідносить отриманий ефект з витратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту. один з показників оцінки фінансово-господарської діяльності
Б. Райзберг, Л. Лозовський, Е. Стародубцева	відносний ефект, результативність процесу, операції, проекту, визначуваний як відношення ефекту, результату до витрат, що зумовили, забезпечили його отримання
Т. Хачатуров	відношення економічного або соціального ефекту до потрібних для його досягнення витрат
Ю. Світлична	відносний ефект, результативність процесу у порівнянні з витратами, що забезпечили його отримання
Г. Новосолова	відношення чистих позитивних результатів (перевищення бажаних наслідків над небажаними) і припустимих витрат
П. Орлов	співвідношення результату або ефекту будь-якої діяльності і витрат, пов'язаних з її виконанням. Причому це може бути як співвідношення результату і витрат, так і співвідношення витрат і результатів діяльності
Д. Рікардо	відношення результату до певного виду витрат

Складено авторами

Слід зазначити, що погляди авторів різняться в частині вибору вимірника зусиль. Більшість науковців дотримуються точки зору, що ефективність є відношенням ефекту (результату) до витрат. При цьому витрати інтерпретуються в традиційному бухгалтерському контексті як вибуття активів або збільшення зобов'язань. Таким чином, витратний метод відображає ефект, одержаний з кожної одиниці сукупних витрат. Іншим вимірником зусиль, що пропонується до використання в оцінках ефективності за ресурсним методом, є обсяг задіяних ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових), незалежно від факту їх витрачання [5].

Головним недоліком методологічного підходу є невиправданий акцент на кількісну характеристику ефективності, що призводить до домінування суто формального спрямування на оцінку результатів діяльності без врахування їх функціональної складової.

З інших позицій розглядають ефективність прибічники цільового підходу (табл. 3).

Таблиця 3

Цільовий підхід до трактування сутності поняття «ефективність»

Автор	Визначення поняття
Д. Хан	вміння правильно робити намічене
А. Виварец, Л. Дістергефт	характеризує ступінь досягнення поставленої мети
Ю. Сурмін	показник успішності функціонування системи для досягнення встановлених цілей
Е. Долан	«ефективність» вибір вірних цілей, на яких фокусується вся енергія підприємства

Складено авторами

На нашу думку, функція досягнення мети має важливе значення при визначенні сутності ефективності, оскільки якість та цінність отриманого результату визначається його відповідністю бажаному стану. В свою чергу, слід зазначити, що цільовий підхід не суперечить методологічному підходу до визначення ефективності (незалежно від обраної бази розрахунку показника), а конкретизує спрямованість діяльності на отримання певного результату.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що ефективність є складною, багатогранною, комплексною категорією, яка вимагає переходу від розгляду сутнісних аспектів до цілісного системного підходу (табл. 4).

Доцільно зазначити, що специфіка функціонування фінансів державного сектора економіки, вимагає застосування особливих підходів до визначення понятійного апарату, методики обчислення та оцінювання показників ефективності. Основу такого дослідження становлять розглянуті вище теоретичні засади ефективності як загальнонаукової категорії, сформовані в процесі еволюції економічної думки.

Таблиця 4

Системний підхід до трактування сутності поняття «ефективність»

Автор	Визначення поняття
Я. Зеленецький	відношення сумарної цінності фактичних результатів діяльності до очікуваної сумарної цінності відповідних цілей
С. Мочерний	це здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат; це відношення результатів до витрат, понесених для їх досягнення
В. Андрійчук	результативність певного процесу, дії, що вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили
В. Нусінов, А. Турило, А. Темченко	є результативність, тобто результат діяльності (ефект), який одержує суспільство, підприємство або окрема людина на одиницю використаних (чи застосованих) ресурсів
В. Лямець, А. Тевяшев	це не просто властивість операції (процесу функціонування системи), що відбивається в її здатності давати певний ефект, а дієвість такої здатності, тобто результативність, співвіднесена з ресурсними витратами

Складено авторами

Отже, ефективність фінансів державного сектора економіки – це комплексна характеристика якості формування та використання фінансових ресурсів суб'єктів державного сектора економіки за критерієм повноти досягнення поставлених цілей соціально-економічного розвитку.

Класифікація ефективності фінансів державного сектора економіки за основними ознаками наведено на рисунку 1.

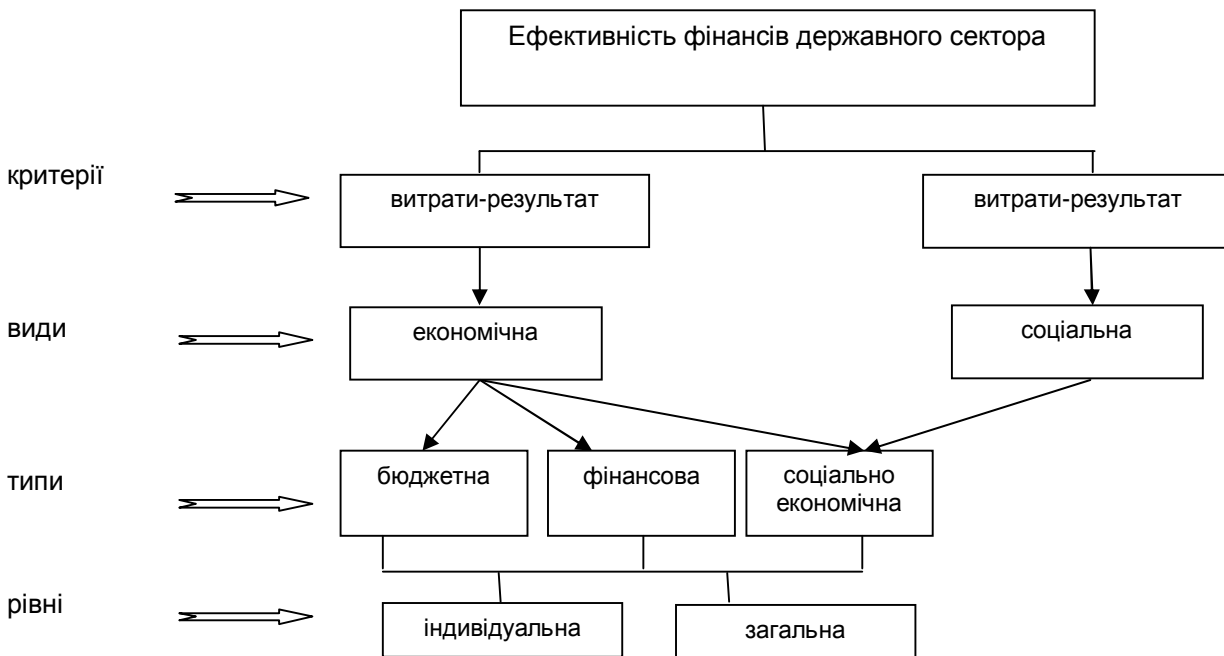

Рис. 1. Класифікація ефективності фінансів державного сектора економіки (авторська розробка)

Оскільки ефективність характерна не для будь-якої взаємодії, а лише для цілеспрямованої діяльності, то з врахуванням відмінностей в цілях функціонування підприємницьких і непідприємницьких суб'єктів державного сектора економіки, крім загальноприйнятого критерію «витрати-результати» необхідно враховувати критерій «результати-цілі». При цьому перший є притаманним для оцінок економічної ефективності, а другий – при врахуванні соціальних ефектів.

На нашу думку, при визначенні сутності ефективності фінансів державного сектора економіки доцільно використовувати цільовий підхід, оскільки функціонування цього сегменту економічної системи не завжди спрямовано на отримання кількісних результатів, а може визначатися якістю державного управління, його корисністю з точки зору відповідності потребам та інтересам суспільства. Це також обґрунтовується поділом державного сектора економіки на непідприємницькі (сектор загального державного управління та інші бюджетні установи) та підприємницькі (державні унітарні підприємства, державні корпоративні підприємства, державні господарські об'єднання тощо)

структури, які мають різне функціональне призначення, різні джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів, методи та принципи організації фінансової діяльності, що не унеможлиблює застосування однакових критеріїв їх ефективності [1].

З врахуванням вище викладеного можна погодитися з думкою деяких авторів [3] про необхідність виділення індивідуального (для окремих структур державного сектору) та загального (для державного сектору в цілому) рівнів оцінювання ефективності в сфері державного управління, зокрема, в сфері державних фінансів.

Дослідники проблеми забезпечення ефективності функціонування фінансово-економічних систем схильні виокремлювати три аспекти ефективності: технологічний, економічний, соціальний. Виходячи із особливостей економічної діяльності суб'єктів державного сектору економіки технологічний аспект, що виявляється в рівні використання ресурсів виробництва, в оцінках ефективності функціонування фінансів на даному сегменті економічної системи фактично відсутній.

Залежно від базового методу організації фінансової діяльності індивідуальна ефективність може переважно виявлятися:

- в економічній ефективності для суб'єктів державного сектору економіки, що працюють за методом комерційного розрахунку;
- в соціальній ефективності для суб'єктів сектору загального державного управління, що працюють на принципах бюджетного фінансування.

Огляд визначень економічної ефективності, що застосовуються в сучасній фінансово-економічній літературі подано в таблиці 5.

Таблиця 5

Визначення поняття «економічна ефективність»

Автор	Визначення поняття
Вікіпедія	результативність економічної системи, що виражається відношенням корисних кінцевих результатів її функціонування до витрачених ресурсів. Інтегральний показник ефективності, який формується на різних рівнях економічної системи, є підсумковою характеристикою функціонування національної економіки це відношення проведеного продукту (ВВП) до витрат (праця, капітал, земля) мінус одиниця
А. Саліван	це використання ресурсів з метою максимізації виробництва продукції і послуг
В. Новожилов	співвідношення результатів і витрат на їх отримання
Е.Ясин	як рівень організації економіки, за якого вже не можна здійснити будь-які зміни на користь однієї особи чи групи осіб, не здійснивши погіршення для іншої особи чи групи осіб
Ю. Світлична	це показник діяльності виробництва з розподілу та переробки ресурсів з метою виробництва товарів
В Іванієнко, В Ковальов, О. Волкова	відносний показник, що порівнює отриманий ефект з витратами чи ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту
Н. Іващенко	віддача у формі доходів різних ресурсів фірми, що знаходяться в її розпорядженні
І. Падерін	полягає в економії всіх питомих витрат
Л. Федулова	такий стан справ, за якого неможливо здійснити жодної зміни, яка більш повно задовольняє бажання однієї людини, не перешкоджаючи задоволенню бажань іншої людини

Складено авторами

Загальна методологія визначення економічної ефективності полягає у відношенні результату виробництва до затрачених ресурсів (витрат), тобто одержаного економічного ефекту до витрат на його досягнення. Узагальнюючим критерієм економічної ефективності фінансів державного сектору економіки є рівень продуктивності праці державних підприємств, що здійснюють підприємницьку комерційну діяльність. При цьому індикатором економічної ефективності на рівні окремого підприємства державної форми власності є підвищення результативності діяльності шляхом мінімізації витрат або максимізації прибутку.

Таким чином, поняття економічної ефективності фінансів державного сектора економіки походить безпосередньо із сутності поняття самого державного сектора як сукупності підприємств, що створені для виконання певних завдань та функцій, покладених на них державою. Такий підхід передбачає необхідність порівняння очікуваних та фактичних результатів їх діяльності.

Економічна ефективність функціонування суб'єктів державного сектора економіки безпосередньо пов'язана із соціальною ефективністю їх діяльності, спрямованої на вирішення цілої низки соціальних проблем.

Соціальну ефективність доцільно розглядати як на рівні окремо взятого суб'єкта, так і на загальнодержавному чи регіональному рівнях.

На загальному рівні соціальна ефективність є виразом задоволення потреб членів суспільства відповідно до реалізації основних положень соціальної політики держави в сфері забезпечення зайнятості, доходів і соціального захисту громадян.

Огляд визначень соціальної ефективності (табл. 6) дозволяє зробити висновок, що більшість авторів розглядає її виключно з позиції загального, здебільше макроекономічного, рівня. Оцінкам індивідуального рівня соціальної ефективності приділяється недостатньо уваги.

Це, на нашу думку, пов'язано з тим, що в якості соціальної ефективності на рівні окремого суб'єкта державного сектора, як правило, використовується показник відношення соціального ефекту від заходів соціального спрямування до обсягу фінансування цих заходів за рахунок бюджетних коштів, який є може бути віднесено до групи показників бюджетної ефективності. Тому на індивідуальному рівні частіше використовується термін «соціально-економічна ефективність».

Таблиця 6

Підходи до характеристики соціальної ефективності

Автор	Визначення поняття
С. Мочерний	Відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам суспільства відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам і цілям суспільства, інтересам окремої людини
С. Покропивний	Відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам суспільства і цілям суспільства
С. Дуба, О. Матіїв	Є виразом задоволення потреб членів суспільства, які є працівниками підприємства, без яких підприємець не може отримати роботу або прибуток
І. Мовчан	відображає поліпшення соціальних умов життя людей (покращення умов праці і побуту, поліпшення зовнішнього довкілля, підвищення рівня зайнятості і безпеки життя людей, скорочення тривалості робочого тижня без зменшення заробітної плати, ліквідація важкої фізичної праці тощо).

Складено авторами

Таким чином, соціальна ефективність вимірюється не стільки матеріальними витратами суспільства, скільки змістом і характером ціннісних орієнтирів, інтересів і потреб різних соціальних верств населення та повнотою і якістю їх задоволення.

В свою чергу, при оцінках загальної ефективності державного сектору економіки мова завжди повинна йти про соціально-економічну ефективність, яка формується як вартісна оцінка соціальних ефектів, та економічної ефективності в цілому, а також в розрізі бюджетної та фінансової складової за всією сукупністю суб'єктів даного сегмента з врахуванням комплементарних зв'язків між ефектами.

Виникнення соціально-економічної ефективності пов'язано із тим, що у сучасному суспільстві не можна говорити про кожен із напрямів ефективності, зокрема економічну та соціальну, відокремлено, тому що вся економічна система спрямована на підвищення добробуту в суспільстві за рахунок розвитку суспільного виробництва, а також покращення його соціальної організації на основі досягнення соціальних стандартів життя.

Соціально-економічна ефективність фінансів державного сектору економіки – це відповідність результатів фінансування бюджетних установ основним соціальним потребам і цілям суспільства, яка визначається відношенням вартісної оцінки отриманого соціального ефекту до обсягу фінансових ресурсів, використаних для успішної реалізації поставлених цілей.

Враховуючи, що основним критерієм успішності функціонування господарського суб'єкта державного сектору є ефективне використання власних, бюджетних, позикових та залучених ресурсів, то основною характеристикою їх економічної ефективності є фінансова. Фінансова ефективність показує величину ефекту в розрахунку на одну гривню використаних фінансових ресурсів з різних джерел фінансування.

Бюджетна ефективність є характеристикою фінансового навантаження на державний бюджет з боку суб'єктів державного сектору економіки, яке може вимірюватися шляхом зіставлення надходжень до державного бюджету від суб'єктів даного сектору з обсягами бюджетного фінансування на їх утримання [2].

Ефективність є узагальнюючим, інтегральним поняттям, яке складається під впливом протилежних за дією різноманітних факторів та обставин. Це визначає не детермінований, а імовірнісний характер взаємозв'язку витрат, результатів та цілей, що, в свою чергу, потребує застосування складних кількісних методів дослідження.

Основні групи факторів формування ефективності фінансів державного сектору економіки подано на рис. 2.

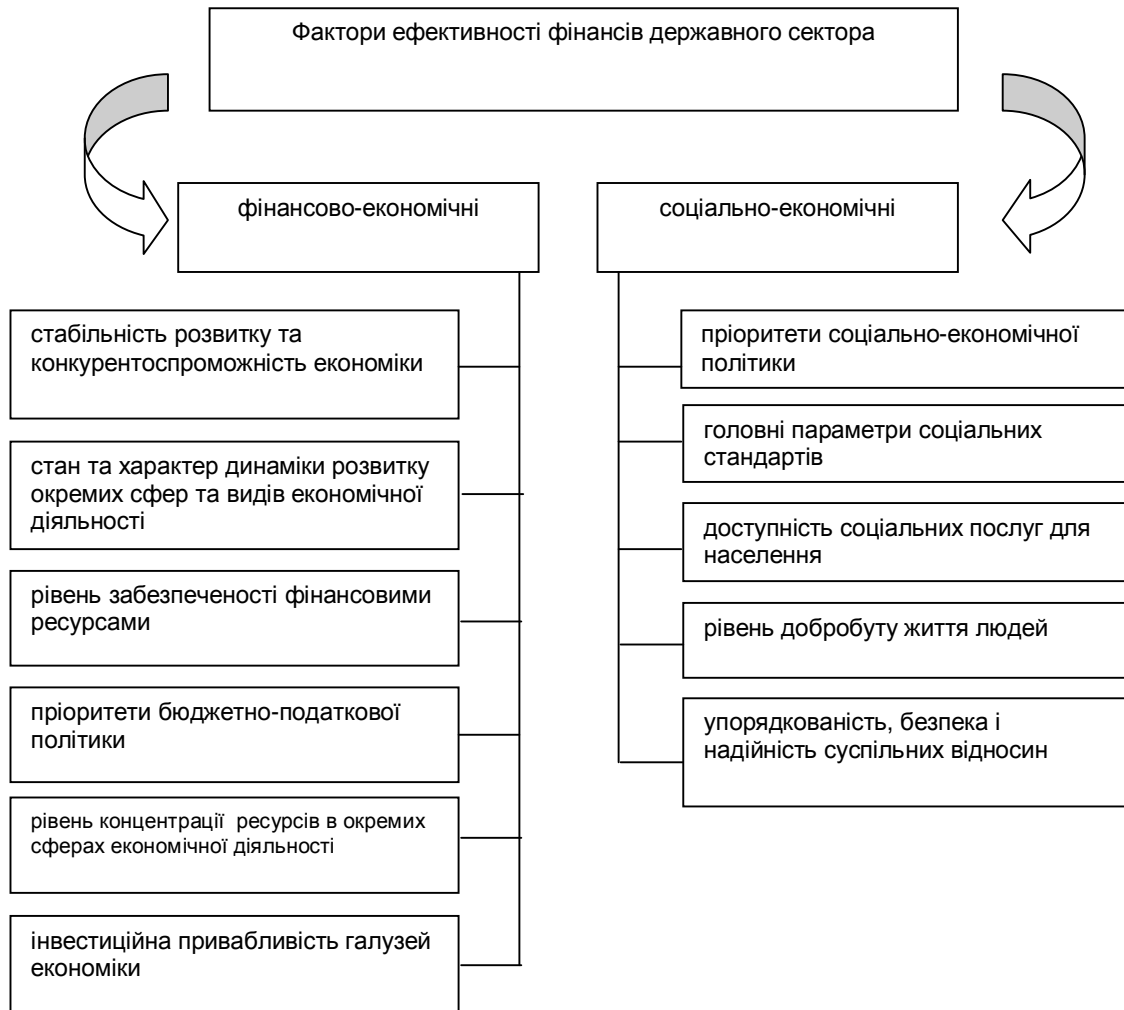

Рис. 2. Фактори ефективності фінансів державного сектора економіки

Як видно з рисунка 2, підвищенню ефективності функціонування фінансів державного сектору економіки, насамперед, має сприяти нормативне визначення цілей і завдань його функціонування, а також встановлення цільових параметрів розвитку економіки.

В контексті особливостей діяльності бюджетних установ, державних унітарних підприємства та державних комерційних підприємств фінанси державного сектору економіки покликані створити фінансові умови для реалізації стратегічних довгострокових рішень держави та забезпечити можливості оперативного управління кон'юктурою на ринках товарів, робіт і послуг, які мають пріоритетне значення для соціально-економічного розвитку країни.

Основними завданнями, відносно розв'язання яких оцінюється ефективність фінансів державного сектору економіки, в сучасних умовах є:

- концентрація державних фінансових ресурсів за напрямками, що відповідають стратегічним пріоритетам держави з врахуванням інтересів національної безпеки;
- стимулювання інвестиційно-інноваційного розвитку економіки шляхом здійснення структурної перебудови економіки;
- сприяння задоволенню потреб людей у суспільних благах, виробництво яких приватним сектором сприймається як неприбуткове;
- забезпечення екологічної рівноваги та збереження природного середовища.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, забезпечення ефективності фінансів державного сектору економіки є важливими напрямком реалізації фінансової політики країни, який дозволяє обґрунтувати доцільність та масштаби його присутності в економіці, сприяє поліпшенню функціонування економічної системи країни в цілому, раціоналізації фінансового планування щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів держави. Одним з концептуальних положень при визначенні оцінки ефективності функціонування фінансів державного сектору економіки є розробка системи показників, що дозволяють отримати індивідуальну та комплексну оцінку якості фінансового забезпечення державного сектору економіки.

Література

1. Дехтяр Н. А. Основи функціонування фінансів державного сектора як складової фінансової системи України / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека // Вісник УАБС, 2009. - 1(26). – С. 24-29.
2. Дейнека О. В. Методичні підходи щодо оцінки ефективності функціонування фінансів державного сектора економіки / О. В. Дейнека // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Вип. 26. – С. 221-229.
3. Новосьолова Г. Г. Ефективність функціонування органу державного управління / Г. Г. Новосьолова // Теорія та практика державного управління, 2009.- № 1 (24). – С. 130-138.
4. Рац О. М. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства» / О. М. Рац // Економічний простір, 2008. – № 15. – С. 275-286.
5. Саркісян В. Р. Сутність та зміст поняття «ефективність діяльності комерційного банку» / В. Р. Саркісян // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, 2009. – № 1. – С. 251-258.
6. Світлична Ю.В. Ефективність функціонування регіональних економічних систем /Ю. В. Світлична // Економіка будівництва і міського господарства, 2007. – Т. 3. – № 1. – С. 31-38.
7. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін. - М. : Инфра-М, 1995. - 176 с.
8. Does ISO 9000 certification pay? // ISO Managements System. 2002. Juli — August. P.3140.

УДК 336.226.1:631.16

Боровик П.М.,
к. е. н., доцент
Подзігун С.М.,
асистент

Уманський національний університет садівництва

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬГОСППІДПРИЄМСТВ (СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Постановка проблеми. Активізація роботи над проектом Податкового Кодексу України та його всенародне обговорення засвідчили важливість соціологічних опитувань та необхідність їх використання під час розробки та практичного запровадження змін до податкового законодавства. Поряд з цим, слід зазначити, що вітчизняні науковці нечасто використовують соціологічні методи досліджень з метою вивчення суспільної думки щодо реформування податкового механізму, в тому числі і при розробці напрямів вдосконалення системи оподаткування сільськогосподарських підприємств. Наслідком цього, як показали події 2010 року, може бути зростання соціальної напруги та незадоволення податковою політикою держави окремих верств населення або певних категорій платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що вивчення думки платників податків – сільськогосподарських товаровиробників стосовно можливостей запровадження певних змін до податкового законодавства започатковано в поодиноких наукових працях Д.І. Деми [1], П.В. Мельника [2], Т.О. Осташко [3] та Н.С. Прокопенко [4]. Зважаючи на нечисленність наукових публікацій, присвячених дослідженню ставлення сільських жителів, а також керівників і спеціалістів організованих сільськогосподарських формувань до системи оподаткування, що функціонує в агросфері, а також бачення ними напрямів подальшого розвитку податкового механізму в аграрній галузі, нині гострою постала необхідність подальших наукових пошуків у цьому напрямі економічних досліджень, що й зумовило потребу в проведенні даної розвідки.

Постановка завдання. Метою цієї статті є вивчення позиції керівників та спеціалістів сільськогосподарських підприємств стосовно основних недоліків системи оподаткування, яка нині функціонує в аграрній галузі, що заважають подальшому її розвитку з метою обґрунтування напрямів вдосконалення податкового механізму в галузі. В статті використовуються соціологічні та економіко-статистичні методи дослідження, зокрема метод анкетного опитування, монографічний та графічний